

In memoriam

Lennart Jeppsson

(1940 02 22–2015 04 22)

Pav. L. Jeppssonas tarptautinės silūro stratigrafijos komisijos 2006 m. organizuotoje ekskursijoje Irevikeno vietovėje (Gotlandas, Švedija). M. Calner nuotr.

2015 m. balandžio mėn. 22 d. Lunde (Švedija) mirė vienas geriausiai pasaulyje žinomų konodontų faunos tyrinėtojų L. Jeppssonas. Mokslininkas gimė 1940 m. vasario 22 d. Treleborge. 1961–1967 m. Lundo universitete studijavo gamtos mokslus, vėliau stažavosi Ontario Vaterloo universitete (Kanada.) 1970 m. grįžo namo į Švediją ir visą savo gyvenimą pašventė Gotlando salos silūro konodontų tyrimams.

XX a. 9–10 deš. L. Jeppssonas surado glaudžius ryšius tarp sedimentacinių baseinų raidos ir jo tirtų konodontų rūšių laikinio ir erdvinio pasiskirstymo. Vykdydamas ypač išsamius didelių bandinių (kai kurie iš jų siekė net dešimčių kilogramų!) tyrimus nustatė, kad konodontai atsiranda ir dingsta ne atsitiktine tvarka, bet keičiantis vandenynų konvekcijos ir bendrai pasaulinio klimato režimams. Remdamasis stebėjimais ir rinktos literatūros analize jis pateikė

vadinamąją Primo ir Secundo epizodų teoriją, kuri teigia, kad klimato sistema spontaniškai pereina tarp šaltos ir humidinės į karštą ir aridinę būseną. Modelis turėjo keliasdešimt litologinių ir paleoekologinių dedukcijų, kurias įmanoma testuoti (kas itin reta mūsų mokslo teorijose). Šis atradimas sudarė prielaidas sukurti ir tikrinti globalius cikliško klimato kaitos įvykių (dabar žinomų Ireviken, Mulde ir Lau) mechanizmus.

L. Jeppssonas per visą savo mokslinių tyrimų laiką surinko didelę ir neįkainojamą vertę turinčią konodontų faunos kolekciją. Didžiąją jos dalį sudaro Gotlando salos, Skonės pusiasalio silūro konodontai, o taip gana gausios kolekcijos iš Čekijos, Austrijos, Kanados ir įvairių JAV regionų. Ši kolekcija turi ypatingą svarbą silūro biostratigrafiniuose, paleontologiniuose bei paleoekologiniuose tyrimuose. Už didžiulį indėlį į konodontų faunos tyrimą L. Jeppssonas 2006 m. buvo apdovanotas Panderio asociacijos aukso medaliu.

Vienam šių eilučių autorių (A. B.) teko garbė artimai bendrauti su velioniu. Pirmoji pažintis įvyko 1990 m. Taline organizuotoje paleozojaus stratigrafijos konferencijoje. 1993 m. L. Jeppssonas lankėsi Vilniaus universitete, susipažino su Lietuvos silūro konodontais ir pateikė naujų pasiūlymų bei planų dėl tolimesnio bendradarbiavimo tiriant silūro konodontus. Jo pastangomis, 1994 m. buvo išrūpinta Švedijos karališkosios mokslų akademijos finansinė parama vieno mėnesio stažuotei Lundo universitete. Ji buvo skirta susipažinti su to meto geriausiais silūro konodontų tyrimų pasiekimais, taip pat su jau minėta konodontų kolekcija. L. Jeppssonas labai domėjosi Lietuvos silūro konodontais, visada geranoriškai teikė savo pasiūlymus ir rekomendacijas.

Pasaulio konodontų tyrėjai, silūro periodo stratigrafai ir geobiologai neteko vieno gambiausių mokslininkų.

Antanas BRAZAUSKAS,
Andrej SPIRIDONOV
Vilniaus universiteto Geologijos ir
mineralogijos katedra